

Jerzy Szmyt

Początki i rozwój energetyki w Gorzowie Wielkopolskim (1899-1999)

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 11, 125-137

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy Szmyt
Gorzów

Początki i rozwój energetyki w Gorzowie Wielkopolskim (1899-1999)

Uwagi wstępne

Początki energetyki w Gorzowie Wlkp. wiążą się bezpośrednio z historią powstania miejskiej komunikacji, która w roku 1999 uroczystie obchodziła jubileusz 100-lecia swego istnienia.

Jubileusz ten ma charakter dwuwymiarowy, bo dotyczy nie tylko samej komunikacji, ale *także pierwszego źródła energii elektrycznej* w mieście Landsberg, bez którego ówczesna nowo wybudowana miejska trakcja elektryczna, tramwaje, nie mogła być uruchomiona. Tym źródłem energii była właśnie elektrownia ciepła zwana pierwotnie centralą elektryczną. To źródło energii powstało równoległe z budową trakcji elektrycznej i zostało uruchomione przed 29 lipca 1899 roku, kiedy nastąpiło uroczyste otwarcie ruchu tramwajów w ówczesnym Landsbergu. Ta właśnie elektrownia stanowi początek energetyki w Gorzowie. Tak więc możemy powiedzieć, że w roku 1999 Gorzów w zakresie swej infrastruktury technicznej obchodził podwójny jubileusz: 100-lecie powstania i istnienia trakcji elektrycznej i setną rocznicę uruchomienia pierwszej elektrowni ciepłej, która pracowała na potrzeby trakcji i odbiorców miasta ponad 50 lat.

Należy nadmienić, że budowę sieci tramwajowej i budowę wspomnianej elektrowni realizowało Towarzystwo Elektryczne „Helios” z Kolonii nad Renem na podstawie umowy zawartej z władzami miejskimi Landsbergu w lutym 1898 roku. To Towarzystwo posiadało również koncesję na budowę i eksploatację wybudowanych urządzeń na okres 40 lat. Po tym okresie miało te urządzenia nieodpłatnie przekazać miastu.

Wspomniana elektrownia ciepła, dająca początek rozwojowi energetyki w Gorzowie, była czynna jeszcze po 1945 roku. Do czasu uruchomienia Nowej Elektrowni Gorzów w roku 1950 odegrała znaczącą rolę jako dostawca energii elektrycznej dla trakcji elektrycznej i odbiorców śródmieścia, a po tym roku przyjęła oficjalną nazwę Stara Elektrownia Gorzów.

Niniejsze opracowanie stanowi krótki rys historyczny początków i dynamicznego rozwoju energetyki w Gorzowie Wlkp. na przestrzeni lat 1899–1999. Z uwagi jednak na charakter i ramy niniejszego opracowania problematyka energetyczna ograniczona zostanie tylko do omówienia źródeł energii elektrycznej powstałych na terenie miasta Gorzowa ze szczególnym potraktowaniem pierwszej elektrowni oraz powiązania tychże źródeł z powstającym wspólnym systemem elektroenergetycznym.

1. Elektrownia ciepła Gorzów Wlkp. ul. Składowa 11 (Stara Elektrownia Gorzów)

1.1. Lata 1899–1945

1.1.1. Lokalizacja, przygotowanie budowy, budowa i uruchomienie elektrowni

W grudniu 1898 roku zakończono opracowywanie dokumentacji technicznej na budowę elektrowni; budynku zarządu, warsztatów naprawczych oraz hali zajezdni dla 15 wagonów tramwajowych z pięcioma torami i przesuwnicą obrotową. Dokumentację zatwierdzono 2 stycznia 1899 roku. Wszystkie te obiekty zlokalizowano na terenie przy obecnej ulicy Składowej 11 (dawna Upstallstr. 11).

Roboty budowlane faktycznie rozpoczęto we wrześniu 1898 roku.

Wybudowano:

- A) Sieć trakcyjna i tory: tory tramwajowe długości 5,1 km dla trzech linii: Chyża – Rynek (2.0 km); Dworzec – Rynek (2.3 km); Rynek – Koszary, ul. Mieszka I (1.6 km).
- B) Teren przy ulicy Składowej 11:
  - a) budynek główny elektrowni, w tym: kotłownia na 5 kotłów parowych; maszynownia; magazyn opału na węgiel kamienny, pomieszczenie administracyjno-magazynowe;
  - b) komin o wysokości 40 metrów, średnicy zewnętrznej na wylocie 2.00 m i wewnętrznej 1.80 m
  - c) zajezdnia tramwajowa

W pierwszym etapie zainstalowano: trzy kotły dwupłomienicowe 10 ata o powierzchni grzewczej 73 m. kw. każdy; trzy dwucylindrowe okrętowe maszyny parowe o mocy 160 kW każda – sprzężone z trzema prądnicami prądu stałego 2x220 V o łącznej mocy 508 kW firmy „Helios” AG; baterię akumulatorów o mocy 74 kW.

W normalnej eksploatacji pracowały: dwa kotły i dwie maszyny parowe. Generatory pracowały na napięciu 220/440 V lub po przełączeniu – napięciu 600 V. Kotły miały stały ruszt ręczny narzut węgla na ruszt.

Początkowe zapotrzebowanie tramwajów na moc nie przekraczało 260 kW. Nadwyżkę mocy i energii zagospodarowano na potrzeby mieszkańców miasta. Dostawę energii elektrycznej dla mieszkańców miasta rozpoczęto 1 września 1899 roku.

Po uruchomieniu elektrowni i tramwajów TE „Helios” S.A. jeszcze w roku 1899 powołuje dla prowadzenia eksploatacji posiadanych urządzeń spółkę akcyjną p.n. Elektrownia i Tramwaje w Landsbergu n. Wartą, która funkcjonowała do 30 I 1945 roku.

1.1.2. Rozbudowa elektrowni

1905 – uruchomienie kotła dwupłomienicowego z maszyną i generatorem prądu stałego o mocy 250 kW;

1907–1908 – elektrownia dostarcza: 530 tys. kWh dla 1000 odbiorców indywidualnych; 230 tys. kWh dla trakcji elektrycznej. Trwa dalsza rozbudowa i modernizacja elektrowni;

1914 – uruchomienie kotła stromorurowego z rusztem ruchomym i ręcznym lejem zasypowym. Kocioł zasilął turbinę kondensacyjną napędzającą generator 3000 kW (prądu stałego). Wybudowano chłodnię kominową.

Po pierwszej wojnie światowej doinstalowano następny kocioł z rusztem ruchomym i już z samoczynnym nawęglaniem bazującym na podajniku węgla z przekładnią bezstopniową. Kocioł zasilął turbogenerator o mocy 4500 kW. Wybudowano II chłodnię kominową.

W latach 1927–1928 opracowano dokumentację dla mechanicznego podawania węgla na ruszty kotłów. Mechanizacją podawania węgla na ruszta kotła objęto:

- jeden z dwóch pracujących kotłów dwupłomienicowych.
- dwa kotły wodnorurkowe firm Borsig i Paucksch.

Odpopielanie było nadal ręczne. Węgiel do elektrowni dostarczany był z kopalni transportem kolejowym na plac składowy przy głównej stacji kolejowej Gorzów. Stamtąd dowożono węgiel specjalną przyczepą o napędzie elektrycznym zasilaną ze specjalnej linii trolejbusowej.

W okresie, kiedy instalowano kocioł i turbogenerator 4.5 MW (końcowe lata dwudzieste), doprowadzono do elektrowni trójfazowy prąd zmienny z istniejącego w mieście głównego punktu zasilającego 100/50/15 kV (ul. Tkacka) za pomocą dwóch bezpośrednich linii kablowych 15 kV i jednej pośredniej linii kablowej 15 kV. Linie wprowadzono do rozdzielni 15 kV mieszczącej się w głównym budynku elektrowni.

Po doprowadzeniu prądu zmiennego uruchomiono w maszynowni prostowniki rtęciowe dla potrzeb trakcji tramwajowej i zasilania śródmieścia.

Należy nadmienić, że zakłady przemysłowe i obrzeża miasta oraz jego okolice zasilane były z trójfazowej sieci prądu zmiennego należącej do Spółki Akcyjnej MEW.

1.1.3. Lata 1939–1945

27 stycznia 1937 roku Spółka Akcyjna Elektrownia i Tramwaje uruchomiła komunikację autobusową, która obsługiwała już w roku 1939 dwie linie długości 6 km.

W okresie II wojny światowej wzrosły przewozy pasażerskie. Około roku 1942 wprowadzono autobusy napędzane gazem świetlnym. W tym samym roku podjęto decyzję o zastąpieniu tramwajów trolejbusami. Prace nad tą trakcją zakończono w czerwcu 1943 roku. Początkowo ta trakcja funkcjonowała obok trakcji tramwajowej, później w roku 1945 całkowicie ją zastąpiła. Eksploatacja sieci trolejbusowej zakończyła się 30 stycznia 1945 roku, po wysadzeniu przez Niemców mostu na Warcie.

W czasie wojny elektrownia nadal pracowała i dostarczała energię elektryczną dla trakcji elektrycznej i odbiorców miejskich, korzystających z prądu stałego. Stan techniczny elektrowni uległ znacznemu pogorszeniu.

1.2. Lata 1945–1954

1.2.1. Stan elektrowni w roku 1945

Elektrownia była czynna do wyzwolenia miasta, tj. do 30 stycznia 1945 r. przez wojska radzieckie. Ponowne uruchomienie nastąpiło pod koniec lutego 1945 roku przez istniejącą załogę niemiecką. Z biegiem czasu załoga ta została wymieniona na obsługę polską. Z problemem kadrowym elektrownia borykała się przez dłuższy okres. Moc uruchamianych urządzeń wytwórczych w elektrowni była za mała, aby pokryć wzrastające zapotrzebowanie na energię elektryczną prądu stałego. Śródmieście Gorzowa i pozostała część miasta nie miały ciągłej dostawy. Liczne były przerwy w dostawie energii w szczycie wieczornym.

W roku 1945 majątek dawnego przedsiębiorstwa niemieckiego Elektrownie i Tramwaje w Landsbergu przekazany został nowo utworzonemu Zjednoczeniu Energetycznemu Okręgu Poznańskiego z siedzibą w Poznaniu. Pod tą nazwą – Elektrownie i Tramwaje stanowiła jednostkę organizacyjną energetyki zawodowej. Ta jednostka gospodarcza z pomocą Miejskiej Poznańskiej Kolei Elektrycznej postanowiła uruchomić zniszczoną trakcję

tramwajową. 1 maja 1947 r. udało się uruchomić pierwszy tramwaj w Gorzowie Wlkp. na linii Dworzec – Mieszka I długości 2,9 km. W latach 1947-1949 następuje dalsza odbudowa trakcji tramwajowej. 30 listopada 1949 r. majątek zakładu komunikacyjnego przejmuje od ZEOP miasto.

Elektrownia nadal należąca do energetyki zawodowej zajmuje się bezpośrednią dostawą energii elektrycznej dla trakcji tramwajowej. Ten stan zasilania trakcji z urządzeń przetwórczych energetyki będzie trwał do 24 stycznia 1961 r. kiedy oddana zostanie do eksploatacji nowo wybudowana podstacja trakcyjna o mocy po stronie prądu stałego 1080 kW.

Przejmując w roku 1945 majątek elektrowni, energetyka zawodowa zastała następujący stan budowli i urządzeń elektrownianych:

- a) Kotłownia: 2 kotły dwupłomienicowe 14 ata. pracujące na wspólny kolektor parowy. Jeden kocioł w dobrym stanie, drugi w złym; 2 kotły wodnorurkowe pracujące na wspólny kolektor: kocioł firmy Borsig, stan dobry; kocioł firmy Paucksch, stan niezadowolający.
- b) Maszynownia: 2 turbozespoły – turbina kondensacyjna z dwoma generatorami prądu stałego po 500 kW każdy, turbina kondensacyjna z generatorem prądu stałego 1.5 MW; zły stan części przepływowej w turbinie; 3 silniki parowe z generatorami prądu stałego; przetwornica jednotwornikowa 1000 kW; 2 zespoły wyrównawcze o mocy 100 kW każdy, 6 prostowników rtęciowych szklanych.
  - c) Chłodnie kominowe – 2 sztuki
  - d) Komin o wysokości 40 m,
  - e) Rozdzielnia 15 kV z podwójnym systemem szyn zbiorczych i czterema komorami transformatorowymi
  - f) Rozdzielnia prądu stałego
  - g) Akumulatornia – o mocy 74 kW.

1.2.2. Działalność eksploatacyjna elektrowni w latach 1945-1954

W miarę wzrostu liczby mieszkańców Gorzowa, uruchamianiu zakładów przemysłowych, warsztatów rzemieślniczych i obiektów komunalnych wzrastało zapotrzebowanie na energię elektryczną. Do czasu przebudowy miejskiej sieci elektroenergetycznej prądu stałego na zmienny istniała konieczność utrzymania w ruchu jedynej w mieście elektrowni. Niezbędne były remonty urządzeń i instalowanie nowych urządzeń przetwórczych. i tak;

- w roku 1949 uruchomiono 4 prostowniki rtęciowe, sprowadzone ze Szczecina,

- w roku 1951 przygotowano fundament dla przetwornicy dwumaszynowej 500 kW. otrzymanej z Wrocławia, która w roku 1952 przetwornica ta po remoncie została uruchomiona.

W tym samym czasie zdemontowano 2 silniki parowe, a w roku 1952 został zdemontowany i złomowany trzeci silnik parowy o mocy 300 kW.

W związku z budową nowej elektrowni w Gorzowie istniejący zakład przyjął nazwę Stara Elektrownia Gorzów. Z biegiem czasu elektrownia ta wykazuje coraz gorsze wskaźniki techniczne i ekonomiczne. Tę sytuację ilustrują załączniki nr 1 i nr 2.

31 maja 1951 roku Stara Elektrownia Gorzów została uznana za rezerwową, a w listopadzie 1954 r. zostaje skreślona z rejestru elektrowni Ministerstwa Energetyki, jakkolwiek w samej maszynowni nadal funkcjonowała przetwornia prądu zmiennego na prąd stały dla potrzeb trakcji tramwajowej i powoli zamierającej miejskiej sieci prądu stałego. Sieć ta definitywnie zostaje zlikwidowana przez ówczesny Zakład Sieci Elektrycznych w listopadzie 1955 roku. Przetwornia, jak już wspomniano wyżej pracuje nadal do 24 stycznia 1961 r., po czym przechodzi w stan fizycznej likwidacji.

Po odstawieniu z ruchu urządzeń przetwórczych cały główny budynek elektrowni zostaje poddany przebudowie i adaptacji na budynek usług technicznych Zakładu Energetycznego Gorzów. Przebudowa i adaptacja budynku odbywa się po roku 1961 i trwa kilka lat.

1.2.3. Przynależność organizacyjna elektrowni

Do 30 I 1945 r. elektrownia wchodziła w skład przedsiębiorstwa Spółki Akcyjnej Elektrownia i Tramwaje Landsberg a. Warthe. Później przynależność organizacyjna elektrowni ulegała różnym zmianom. Zależności organizacyjne elektrowni w latach 1945-1955 przedstawiono w załączniku nr 3. Natomiast w załączniku nr 4 podano nazwiska kadry kierowniczej elektrowni i późniejszej przetwornicy.

2. Pozostałe źródła energii elektrycznej w Gorzowie

2.1. Elektrownia przemysłowa Gorzów, ul. 11 Listopada

Do roku 1945 istniała mała elektrownia ciepłna na terenie Fabryki Maszyn Jaehne (Maschinenfabrik und Eisenaesserei von Jaehne) przy ul. 11 Listopada (d. Gwardii Ludowej – dawne Warsztaty ZM Ursus). Była tam zainstalowana jedna maszyna parowa z generatorem prądu zmiennego o mocy 250 kW. Elektrownia nie współpracowała z siecią MEW.

2.2. Elektrownia przemysłowa IG Farben Gorzów Wlkp., ul. Energetyków

Zakłady IG Farbenindustrie zlokalizowane na terenie przylegającym do ulicy Walczaka (obecne Zakłady „Stilon”) zbudowały dla swoich potrzeb nowoczesną elektrownię ciepłą. W roku 1941 z przewidzianych do zainstalowanych trzech turbozespołów kondensacyjnie upustowych, pracował jeden turbozespół o mocy 7.2 MW. dwukadłubowy z regulowanymi zaczepami pary 5.3 i 2.5 atm. generator 9000 kVA, 6300 V z chłodzeniem powietrznym w obiegu otwartym.

Elektrownia nie współpracowała z ogólną siecią elektroenergetyczną. Po przejściu Gorzowa przez Polskę w roku 1945 wszystkie urządzenia elektrowniane zostały zdemontowane przez władze radzieckie przy współudziale robotników niemieckich i wywiezione poza obszar państwa. Pozostały tylko gołe ściany budynków elektrownianych.

2.3. Elektrociepłownia Gorzów (Nowa Elektrownia Gorzów)

Nowa Elektrownia Gorzów, obecna Elektrociepłownia Gorzów, powstała na terenie byłej zdemontowanej elektrowni przemysłowej IG Farben Industrie, opisaney w punkcie 2.2.

Decyzją Zjednoczenia Energetycznego Okręgu Poznańskiego z 1 VII 1947 r. powstał zakład pod nazwą Kierownictwo Budowy Elektrowni Okręgowej w Gorzowie Wlkp. Po opracowaniu dokumentacji i zapewnieniu wykonawców przystąpiono do robót budowlanych i montażowych. Prace montażowe odbywały się przy pomocy specjalistów szwedzkich.

Z dniem 1 grudnia 1949 r. rozwiązano KBEO. Generalnym wykonawcą robót zostało Przedsiębiorstwo Budowy Elektrowni „Energobudowa” Katowice, a interesy inwestora reprezentowała Dyrekcja Budowy Elektrowni Gorzów. Z uwagi na złożoną problematykę historii Elektrowni Gorzów, temat ten w dalszej części opracowania ograniczono tylko do znaczących faktów. W skrócie sprowadza się to do następujących wydarzeń i dat z nimi związanych:

- 1) 6 XII 1950 – rozpalono po raz pierwszy kocioł nr 41.
- 2) 15 XII 1950 – zsynchronizowano pierwszy turbozespół o mocy 14 MW z siecią 110 kV.
- 3) Kolejne kotły uruchomiono w dniach: 3 II 1951 – kocioł nr 42, 18 X 1951 – kocioł nr 43, 18 IX 1959 – kocioł nr 44.
- 4) III etap rozbudowy 1967-1971 – budowa i uruchomienie turbozespołu przeciwprężnoupustowego o mocy 6 MW.

- 5) IV etap 1974–1978 Efekty: kocioł wodny WP-70; blok BC-30 nr 1; blok BC-30 nr 2; przyrost mocy elektrycznej 62 MW; przyrost mocy cieplej 175 Gcal/h.
- 6) Mokre składowisko popiołu i żużla w Wawrowie.
- 7) Lata 1997–1999 – budowa i uruchomienie bloku gazowo-parowego. Szczegółowa historia budowy i rozbudowy elektrociepłowni jest przedmiotem oddzielnego opracowania.

2.4. Elektrownie wodne

Na terenie miasta do roku 1945 na rzece Kłodawce istniały 3 małe elektrownie wodne. Zlokalizowane były przy młynach zbożowych: jedna przy ul. Borowskiego, dwie przy ul. Wyszyńskiego. Moce tych siłowni mieściły się w granicach 30-80 kW. Aktualnie dwie z tych elektrowni wodnych nie istnieją. Trzecia z nich przy ul. Borowskiego jest w odbudowie.

2.5. Główne punkty zasilające miasto Gorzów i okolice

Do roku 1945 najważniejszą dostawcą prądu zmiennego zasilającym miasto Gorzów (poza śródmieściem) i region gorzowski była stacja 100/50/15 kV usytuowana przy ul. Tkackiej (obecnie Olimpijska), należąca do Spółki Akcyjnej MEW. Wybudowana została pod koniec lat dwudziestych XX wieku. Stacja ta była zasilana linią dwutorową 100 kV z elektrowni Finckenherd nad Odrą. W roku 1945, na skutek działań wojennych, stacja została zdemontowana. Pozostała tylko rozdzielnia 15 kV połączona liniami kablowymi ze Starą Elektrownią Gorzów.

Po roku 1945 głównym punktem zasilającym staje się stacja 110/30/15 kV uruchomiona 2 XI 1950 roku przy Nowej Elektrowni Gorzów. W latach późniejszych stacja ta staje się ważnym węzłem energetycznym w sieci 110 i 220 kV.

W miarę rozwoju sieci 110 kV na terenie ZE Gorzów powstają kolejne Główne Punkty Zasilające 110/15 kV w Gorzowie Wlkp. W kolejności uruchamiane zostają stacje 110/15kV: Słoneczna. Przemysłowa. Jedwabie, Słowiańska i Wawrów. Wybudowanie tych stacji odpowiednio powiązanych liniami 110 kV zabezpieczało i zabezpiecza w energię elektryczną miasto Gorzów Wlkp. na dłuższy okres.

Reasumując stuletnie dzieje energetyki w Gorzowie można stwierdzić, że początki energetyki zawodowej w Gorzowie wiążą się nierozłącznie z powstaniem i rozwojem miejskiej trakcji elektrycznej. W roku 1899 uruchomiona została zarówno pierwsza elektrownia cieplna jak i trakcja

elektryczna, tramwajowa, na ówczesne czasy bardzo nowoczesna. Ponadto w ciągu stu lat istnienia energetyki gorzowskiej można zauważyć, że co 50 lat występują bardzo ważne momenty świadczące o jakościowym skoku technicznym energetyki. Tak było w roku 1950, kiedy uruchamiano pierwszy turbosespół 14 MW, w Nowej Elektrowni Gorzów, uznawanej w latach pięćdziesiątych jako nowoczesna i tak jest po następnych pięćdziesięciu latach; w roku 1999, kiedy w EC Gorzów uruchomiono pierwszy blok gazo-parowy.

Załączniki:

- nr 1 - Wskaźniki techniczne elektrowni gorzowskich: Starej i Nowej;
- nr 2 - Moc zainstalowana, osiągalna i średnia w MW w Starej Elektrowni Gorzów w latach 1951–1954;
- nr 3 – Usytuowanie Starej Elektrowni Gorzów w strukturze organizacyjnej energetyki
- nr 4 - Kadra kierownicza Starej Elektrowni Gorzów

Opracowano na podstawie:

J. Wojcieszak, *Dzieje komunikacji miejskiej w Gorzowie Wlkp.* wyd. III zmienione. Gorzów Wlkp. 1997; *Historia Elektryki Polskiej*, tom II *Elektroenergetyka*, Warszawa 1977; *Historia Elektryki Polskiej*, tom V. *Trakcja elektryczna*, Warszawa 1971; ZEOZ. Biuletyn Informacyjny ZEOZ 1951-1958; Cz. Surma, *Elektrownie ciepłne na Ziemiach Zachodnich w granicach działalności ZE Gorzów w latach 1945–1990*, Gorzów Wlkp., lipiec 1990; *Landsberg an der Warthe 1257-1945-1980*, Bd.1-3, Bielefeld 1976-1980; Finster Józef, Piotrowski Robert: *100 lat na szynach: Landsberg 1899 – Gorzów 1999*. – Gorzów, 1999.

Załącznik nr 1

**Wskaźniki techniczne gorzowskich elektrowni:
Starej i Nowej w latach 1948–1953**

1. Produkcja energii elektrycznej

Rok	Produkcja w kWh Stara Elektrownia	Produkcja w kWh Nowa Elektrownia
1948	2.183.046	-----
1949	3.148.640	-----
1950	3.732.450	432.503
1951	1.188.500	124.637.890
1952	-----	179.307.326
1953	-----	198.407.102

2. Jednostkowe zużycie węgla rzeczywistego i umownego

Rok	Jednostkowe zużycie węgla kg/kWh				Średnia wartość opałowa kcal.
	rzeczywistego		umownego		
	Stara Elektrownia	Nowa Elektrownia	Stara Elektrownia	Nowa Elektrownia	
1948	3,067	-----	-----	-----	-----
1949	2,330	-----	-----	-----	-----
1950	2,200	0,840	-----	0,770	-----
1951	2,760	0,621	2,549	0,521	6465/5875
1952	-----	0,646	-----	0,518	5.609
1953	-----	0,633	-----	0,498	5.501

3. Zużycie energii elektrycznej w % na potrzeby własne

Rok	Stara Elektrownia	Nowa Elektrownia
1948	21,59	-----
1949	15,55	-----
1950	13,99	11,01
1951	16,99	9,39
1952	-----	9,24
1953	-----	8,77

Załącznik nr 2

Moc zainstalowana, osiągalna i średnia dyspozycyjna w MW w Starej Elektrowni Gorzów w latach 1951-1954

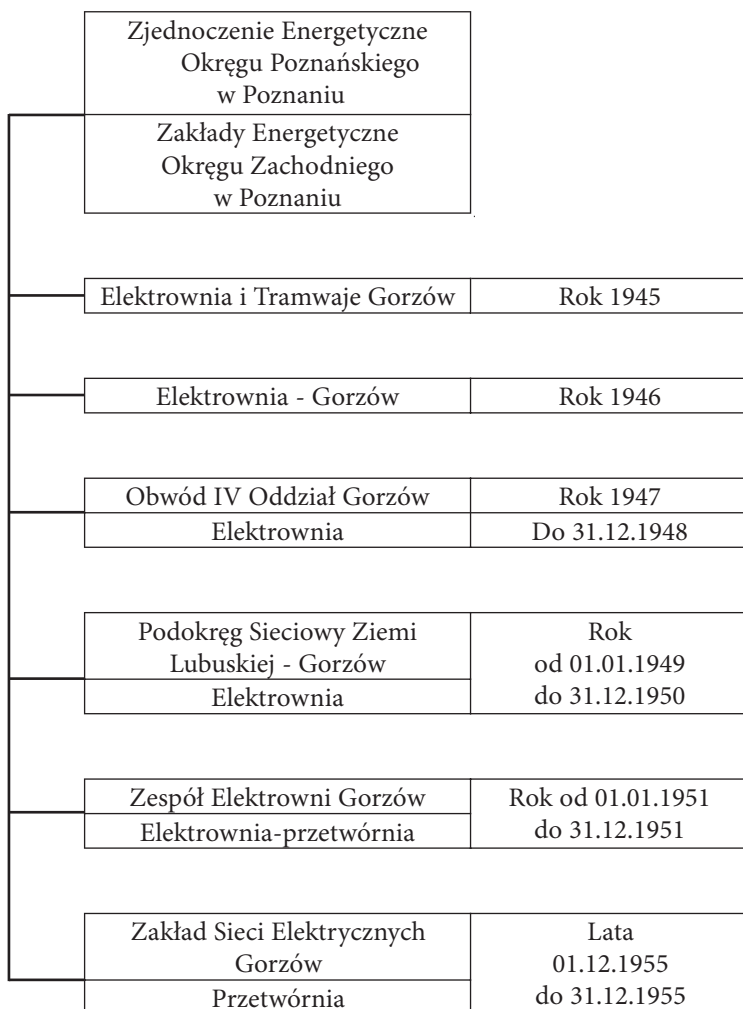
L.p.	Moc	1951	1952	1953	1954
1.	Zainstalowana	2,9	2,9	1,8	---
2.	Osiągalna	1,4	1,4	0,8	---
3.	Dyspozycyjna	0,3	----	---	---

Uwaga:

- a) 31 V 1951 r. Stara Elektrownia została odstawiona do zimnej rezerwy. Natomiast w listopadzie 1954 r. Elektrownia została wykreślona z rejestru elektrowni Ministerstwa Energetyki.
- b) Grudzień 1950. W nowej Elektrowni Gorzów uruchomiono pierwszy turbozespół 14 MW.

Załącznik nr 3

Usytuowanie Starej Elektrowni Gorzów w strukturze organizacyjnej energetyki

Załącznik nr 4

Kadra kierownicza Starej Elektrowni Gorzów

- Mgr inż. Józef Rabiej – pierwszy dyrektor Elektrowni i Tramwajów Gorzów rok 1945
- Inż. Stanisław Wąs – dyrektor Elektrowni Gorzów, sierpień 1945 – luty 1946
- Antoni Puzdrakiewicz – dyrektor Elektrowni Gorzów, marzec 1946 – grudzień 1946
- Mgr inż. Jerzy Kostecki – kierownik Oddziału Gorzów Podokręgu Sieciowego Ziemi Lubuskiej, w skład którego wchodzi Elektrownia, 1947–1949
- Józef Bartkowiak – kierownik Oddziału Podokręgu Sieciowego Ziemi Lubuskiej od 1949–1950 r., dyrektor Zakładu Sieci Elektrycznej, Zakładu Energetycznego Gorzów od 1951 do 30 VI 1967 do czasu przejścia na emeryturę
- Inż. Zygmunt Świtkiewicz – kierownik II zespołu wytwórni od 1948 roku do 31 X 1950 r., od 1 XI 1950 – 31 XII 1951 r. Inspektor Eksploatacji w Zespole Elektrowni Gorzów ul. Energetyków
- Wincenty Kowalka – mistrz, kierownik elektrowni i przetwórnictwa, kierownik warsztatów mechanicznych od 27 V 1946 do 11 VIII 1970 r. do czasu przejścia na emeryturę